Ч. 9. Львів, второк 28 лютого 1922. Почтову належність оплачено гуртом, Рік I.

ГРОМАДСЬКИЙ ВІСТНИК

Виходить о годині 7. рано.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 700 М. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 10 фр. фр., Італії 10 лірів, Швайцарії 5 фр. шв., Німеччині 75 марок, Чехословаччині 25 корон ч., Болгарії 50 левів, Румунії 50 лей, Австрії 1400 корон. Зміна адреси 50 марок польських.

ОГОЛОШЕННЯ: Рядок дрібного друку або його місце в рубриці „Оголошення“ 40 М., в „Надісланім“, в „Оповістках“ і некрольоґи 60 М. Між новинками і в редакційній части 100 М. За дрібні оголошення 12 М від слова; товстим друком подвійно. В неділі і свята 50 процент дорозче.

Один прим. 30 Мкп.

РЕДАКЦІЯ, АДМІНІСТРАЦІЯ й ЕКСПЕДИЦІЯ: ЛЬВІВ, РИНОК ч. 10

Школа й кооперація.

Між иншим одним із завдань педагогіки є, щоби шкільна наука була яко мога більш приступна для зрозуміння дитини і в той же час як найбільше цікавою.

Тоді, коли при науці читання, абож при вивчуванню рідної історії (коли дітвора наша має до діла з фактами подіями з окружаючої нас дійсности, абож зі славним минулим наших прадідів) школярі виявляють великі успіхи, при навчанню ж аритметики ми звичайно констатуємо, що в тій сфері селянські діти тупі на голову. — „Ось що то значить крамарська голова!“ — нераз скаже сільський учитель, подивляючи з не-аби-яких здібностей по аритметиці лінюха-крамарчука. — „Голови хліборобів не до рахунків,“ — безнадійно каже не один з наших учителів. Хлібороб та робітник-пролетар мусить заробляти насущний тяжкою працею мозолистими руками, — тоді як крамар-перекупень живе головою: хто, мовляв, до чого має здібности..

Але думки так цілком хибні. Що дітина крамаря в школі на лекціях аритметики проявляє більші успіхи в порівнанню з иншими школярами, дітьми працьовитих господарів, причина криється не в природних здібностях що до цього певної кляси людей, але в чомусь иншому. Провадьте лекції по аритметиці в менш абстрактній для селянської чи робітника дітини формі, тоді запримітите у школярів — і більше замилування тією наукою, і далеко більші успіхи.

Капіталістичний прибуток з торговлі, оте великих розмірів здирство крамаря, діти, батьки котрої живуть з праці мозолистих рук — мало цікавить. Тоді ж, як синок купця в таких випадках почуває себе у сфері властивій, зі свого родинного окруження: иноді він порівнює навіть приклади, зясовані на лекціях аритметики, з крамарською діяльністю своїх батьків, і в вирішуванні тих аритметичних задач бачить інтерес для себе.

Н[illegible]ільність таких викладів аритметик[illegible] наші на одні учителі давно доба[illegible] Одні з них шукали вих[illegible]ого ненормального становиска, поминаючи підручник по аритметиці, користаючись вправами аритметичними з реального життя-буття нашого хлібороба. Инші знов, закладаючи при своїх школах спеціяльні шкільно-консумційні кооперативи в цілях набування книжок, зошитів та взагалі всього необхідного до науки в школі, — діяльність того кооперативу розглядали на лекціях аритметики й в такий спосіб саму ту науку в очах учнів робили прикладною. Такі кооперативи шкільні на Україні Над н[illegible]рянській істнували вже в 1912—1914 рр.

Ідею наблизити школу до реального життя вірно схопили й перші українські учителі на окупованих австро-німецьким військом наших землях. Не одержуючи від уряду якихось-там коштів, інваліди У.С.С., завдяки сполученню шкільної науки з кооперацією (де до речі учні могли проявити повнїську самодіяльність) потрапили одначе перші українські школи на темному українському Поліссі поставити на належну височінь. При чому учительство тих перших шкілок дійшло до того переконання, що самостійна праця учнів в шкільних кооперативах, належна оцінка діяльности тієї спілки на лекціях аритметики — чи то в формі розгляду операції Т-ва, чи то під виглядом прилюдної контролі учнівської кооперативи — викликає не-аби-яке замилування у дітвори до самого предмета аритметики. Де взялась і здібність до рахунків у селянської дитини! Приходилося тільки дивуватися, як діти затуркані полішуків — чи то в діловодстві у свому кооперативі, чи й підчас публичної ревізії товариства на лекціях аритметики — чудово справляються з труднощами від курсування одночасно аж трьох валют (російської, австрійської та німецької), виводячи білянс своєї спілки у валюті, що принята у їхньому діловодстві.

Не маючи навіть шкільних підручників учителям з У. С. С. при викладанні науки в школі доводилося користати збільшого безпосередно зявищами природи, або-ж фактами з життя місцевої громади. Один з учителів, дізнавшися, що трьох ремісників його місточка у складчину купили на дуже вигідних умовах підсвинка й поділилися мясом, — скомпонував на цю тему відповідну аритметичну задачу. Бачить він, що сама вправа з аритметичними числами, взятими безпосередно з реального життя, викликає велике зацікавлення у дітвори, — в цілях, щоби грунтовно прищепити в серцях діточих ідею спільности, до тієї цілком закінчен[illegible] задачи додає ще й таке запитання: „А через що саме вони трьох купили підсвинка у складчину, але [illegible] купив хтось сам один?“

— А звідки можна про це дізнатися? — зараз же таки несміливо запитує один зі школярів.

— Це діло ваше... А може хто з вас і сам догається — була відповідь учителя.

На другий день, проглядаючи задані домому учням писемні роботи, учитель з захоплення, особливе кожний дав вичерпуючу відповідь приблизно такого змісту: „Купили в трох на спілку, а не хтось оден — через тоє, що в одного когось з них не було стільки грошей“.

— А звідкіля ти, Юхимено, про це довідався? — допитується учитель саме того учня, батько якого приймав уділ у тій спільній купівлі.

— Тато казали, — відмовля хлопя то, — що купив би сам не тільки підсвинка, але й панську леваду й став, коли-б но лише гроши мав...

Завдяки такому методові шкільних викладів, як бачимо, родинний [illegible] дітей через побирання науки в школі нискільки не ослаблюється. Але навпаки, через це дітина починає критично думати над змінами та й самім процесом ведення господарки своїх батьків.

Згадуючи ті медові місяці українського шкільництва (й то по над фронтом, де ані на хвилину не вгавав гуркіт гармат), не самохить запитуєш себе: „а чому тепер учительство наше в оновленій ще й приватній школі та не користає з того методу?“ Чи при багатьох школах тепер (саме тоді, коли спекуляція на напір та шкільне приладдя досягла неймовірних розмі[illegible] [illegible] шкільно-споживчі кооперативи? Чи за посередництвом вправ по аритметиці знайомимо ми учнів з користною діяльністю хоча б місцевого селянського нашого кооператива-спілки? Ні!... Ми старим звичаєм забиваємо діточі голови зразками капиталістичних задач, що нічого не має спільного з оточенням дітвори... Чи учні середних шкіл знайомляться — на лекціях тієї ж аритметики — з користною діяльністю наших центральних економичних інституцій? Чи може в инший який спосіб трактується вихованцям середньої школи хоча-б у вищих клясах про значіння спільних виступів та солідарність і на тлі економічному? Цього в нас поки що не чувати...

Звертаючи належну увагу на національно-політичне освідомлювання народних мас, а також і на відповідне виховання в тім напрямку молоді, крім цього заохочуючи маси до чинности на полі культурно-освітному, — ми сливе жадніської уваги не звертаємо на поширення через школу ідей спільноти та товариської солідарности в области економічно-господарчого життя нашого народу. Дбаючи над оздоровленням його тіла занедбуємо. Тут ми зовсім випускаємо з уваги, що оздоровлення тіла, тоб-то зріст економічної сили нашого народу — є підстава й розвитку культури духа. Адже тільки но в здоровому тілі й може бути здоровий дух.

Марко Луцкевич.

Яким правом?

Пишуть нам з Коломиї:

Дня 21. лютого ц. р. о 10. год. рано приходить жандарм до української гімназії в Коломиї, викликує професорів Олега Калитовського, Олексу Ковбуза, Антона Микитюка, д-ра Василя Стасюка, Василя Чередарчука і Омеляна Цісика з кляс, або таки в клясі в часі науки арештує і веде до старости на переслухання. Чули ми вже ріжне, як таке, що учеників арештували в часі науки, а тепер прийшла черга і на професорів. Одинокою їх „провиною“ було це, що арештовані домагалися покликань в українській мові, а польські, які староство кілька разів їм висилало, звернули з дописскою, що їм належаться покликання в рідній мові, а навіть внесли жалобу в тій справі до воєвідства. Отже не чекаючи на остаточне полагодження жалоби, староство поважилося на нечуваний факт, велить арештувати і силою спроваджує невинних людий. Само переслухування відбулося під нечуваним терором. Урядуючий комісар не перебирав в способах і аргументах, то грозив, то переконував, щоби арештовані ставилися добровільно до війська, а протокол списував після з гори обдуманого пляну. Нічого не помогли протести, а за відмову підписання протоколу грозив, що сейчас замкне до тюрми і передержить аж до дня бранки. Що правда, погрози тої не виконав, за те особисто заявив і в протоколі зазначив, що коли дотичні не прийдуть на день 4. марта ц. р. до асентерунку, то їх звільнять з посади.

Загарбання Ставропигійського Інституту.

На підставі розпорядку Дирекції Поліції поданого в останньому числі нашого щоденника, відбулася в суботу, дня 25. лютого 1922 р. о год 10-тій урядова передача Ставропигійського інституту в руки москвофілів. В салі засідань явилися: д-р С. Федак, з особистими секретарями Іваном Кульчицьким, Володимиром Мартиценем і Андрієм Кривокульським, кількох членів Ставропигійського братства і представники української преси. Від Митроп. Ординаріяту зявилися: о. прал. Алексій Пясецький, о. сов. Дамян Лопатинтій годині ввійшли до салі засідань комісар поліції Ізидор Вагнер в асистенції кількох поліційних урядників і агентів, — двох поліцаїв патролювало на коридорі. З ними прийшли: іменований польською владою комісар Ставр. Інституту Николай Третяк, його заступник Юліян Луцик і д-р Василій Лагола. Крім них з боку москвофілів зявився Михаіл Гумецький. Комісар Вагнер звернувся до сеніора д-ра Федака із заявою, що він приходить виконати відомий йому розпорядок Дирекції поліції. У відповідь на це д-р Фе-

протест: З огляду на це, що рішення воєвідства у Львові і розпорядок Дирекції поліції не є правосильними і Управі Ставропигії прислугують правні кроки проти нього, являється виконання рескрипту і передача влади з правної точки погляду передвчасною і недопустимою — тим більше, що в рескрипті нема клявзулі про те, що правні кроки не здержують виконання. Проти негайного виконання рескрипту і розпорядку перед правосильним рішенням внесла Старшина Ставропигії рекурс до воєвідства на руки Дирекції поліції, а також вислала відповідну телеграму до польського міністерства внутрішніх справ. — Моїм обовязком є отже не допустити до виконання неправосильного рішення. Одначе супроти цього, що комісар Вагнер заявив, що в тім напрямі не одержав ніяких інструкцій, а сам рекурс не може мати здержуючої сили — тимбільше, що сьогодня рано одержав від директора поліції д-ра Райнлендера виразний наказ виконати поручення, д р С. Федак заявляє рішучий протест проти цих заряджень, неоснованих на законности і відмовляється брати участь в акті передачі, не бажаючи своєю присутністю акт леґалізувати. Дальше заявив д р Федак, що супроти збройної сили мусить уступити, а опускаючи салю, ще раз застерігається, що тут не може відбутися віддання, тільки обняття в посідання Ставропигійського Інституту, бо до передання його ніхто з присутних на має мандату. По відході д-ра Федака приступлено до списання протоколу, в якому взяли участь крім згаданих представників москвофілів ще Іван Кульчицький та Андрій Кривокульський, виключно як свідки урядових чинностей та о. прал. Пясецький, як представник Митроп. Ординаріяту, котрий також з свого боку заложив протест, вказуючи, що про цей акт не повідомлено церковної влади. Опісля приступлено до подрібного списування інвентаря, що продовжиться мабуть на кілька днів.

Огляд французької преси.

(3.—10. лютого 1922).

Париж, 11. лютого 1922.

„L'Humanite" з 6. II. подає за московською „Правдою": „Міжнародна Конференція в Ґенуї не буде в силі розвязати сучасних питань міжнародного положення. Нема сумніву, що рішення конференції були би лише провізоричними, якщо Америка не взяла би в ній участи. Коли генуєнська конференція не стане грабарем надій на економічне відродження Европи, коли вона не загострить антагонізмів, а зробить хоча кілька кроків наперед, то буде се більше, як обєктивний політик міг би від неї очікувати.".

„Le Matin" з 6. II. за New York Herald ом: „Якщо ми підемо на конференцію, то наші впливи, оскільки вони матимуть змогу там виявитися, будуть ужиті в користь англійських поглядів на відбудову Европи. В сих питаннях наш спосіб думання є тотожний з англійським сусідами...".

„Le Temps" з 4. II.: „Коли згори виключено нарушення істнуючих договорів", чи се відноситься виключно до договорів заключених і ратифікованих головними союзними державами, чи також до сих, які совітська Росія підписала із своїми?".

„L'Echo de Paris" з 10. II.: „Чи генуєнська конференція матиме компетенцію потягнути кордони, що до котрих Найвища Рада досі не висловилася, н. пр. чи буде їй дозволено вирішити остаточно долю Східної Галичини? Чи вона могтиме піддати ревізії територіяльні договори, заключені між поодинокими державами, от хочби договір, заключений в Ризі, між Польщею і московським правительством? Якщо так, — то сей прецедент потягнув би за собою поважні консеквенції..."

„Le Matin" з 9, II. містить довге інтервю свого референта закордонної політики, Зауервейна, з Радеком (в Берліні).

На вступі автор висловлюється з признанням про образовання і високу інтеліґенцію Радека. Сам факт інтервю з представником Совітів мотивує він увагою, що Росія, яка числить 150 міліонів населення, війде в сьому році на вдоволення чи невдоволення Франції, в сімю европейських народів, як визнана держава. Радек заперечив вісткам, будьто би Росія звязалася політичним договором з Німеччиною — зносини Совітів з сею останньою не виходять поза межі торговлі. Він ствердив спільність російських інтересів з французькими, між иншим в Туреччині і Персії (натякуючи на суперництво Англії) — і заявив, що взаїмне безпосереднє порозуміння зміцнило би становище Франції в світовій політиці, — а навпаки продовжування французької ворожнечі супроти Совітів, змушує Росію шукати союза з Німеччиною і попертя у Англії. Радек впевнив з окрема, що Росія визнала самостійність Польщі, і буде жити з нею в дружних зносинах, „якщо Польща цього бажає". Французько російське зближення пособило би Польщі і взагалі вийшло би на користь мира на Сході Европи. — („Матен" є органом французьких націоналістів, з антианглійською закраскою. Слід замітити, що Пуанкаре, був до останних часів його співробітником).

„Le Matin" з 8. II. „L' Oeuvre" з 7. II. і инші щоденники звіщають, що між торговельними договорами, які Пуанкаре підписав 6. ц. м. з представником Польщі, гр. Замойським, фіґурує окремо нафтова конвенція. Детайлі не оголошені, основним прінціпом є свобода торговлі і експорту галицької нафти. При сій нагоді згадують, що інвестиції французького капіталу в східно галицькі нафтові підприємства перевисшають пів міліярда франків (800 міліонів).

„L' Ere Nouvelle" містить два комунікати галицької делеґації а саме в ч. з 5. II., нотатку про анонімний комітет Козакевича у Відні і його орган „Україна", видаваний за польські гроші, — і в ч. з 7. II. виїмки із статті „Напшоду" про надужиття у Східній Галичині.

„Le Temps" з 8. II. містить допис з Риму з приводу вибору нового папи. Кореспондент оповідає, на основі інтервю з о. Дженоккі, що сьогоднішний папа, Пій XI., будучи нунцієм у Варшаві, війшов минулого року, — мимо свого безсумнівного польонофільства — в конфлікт з польським правительством ізза тоді актуальної сілезійської справи (становище німецького духовенства в Сілезії). У варшавськім соймі піднялися голоси, щоби Раттого відставити адміністративною дорогою до границі. До сього не дійшло, одначе нунція відкликано на виразне бажання польського уряду.

Те саме число „Temps" доносить за „Пополо Романо", що кардинал Ратті, запитаний о свої варшавські враження підчас большевицької офензиви літом 1920 р., відповів: — „Большевики большевиками — я більше боявся деяких фальшивих Поляків..."

„L' Eclair" і „Le Temps" з 7. II. містять зміст ноти відомого Моркотуна до французького правительства: нота ця займається економічною відбудовою України, домагається привернення приватної власности не лише для чужинців, але і для українських та російських горожан, протестує проти впливів Німеччини і доказує, що торговельні зносини Західної Европи з Росією найрадше дадуться навязати через Україну.

З діяльности воєводи Ґрабовского.

В „Роботніку" з 24. ц. м. читаємо: „Ч. 4. урядового дневника львівського воєвідства містить на 9 ій стороні слідуючий виказ товариств, яким в тім однім воєвідстві і лише в однім місяци грудни 1921 р. відмовлено затвердження статуту. Ось вони:

Кружок львівського українського педагогічного товариства в Добромилі.

Читальня Просвіти в Бориславі.

Читальня Просвіти в Грабівци.

Українське педагогічне Товариство ім. І. Мазепи в Тустановичах.

Українське педагогічне Товариство, Судова Вишня, п. Мостиска.

Професійний союз рільних робітників Річпосполитої Польської, відділ повітовий в Ряшеві.

Професійний Союз рільних робітників Річпосполитої П., повітовий відділ перемиско-мостиско-добромильський в Перемишлі.

Українське краєве товариство опіки над інвалідами у Львові.

В той спосіб — пише „Роботнік" господарують під фірмою державних властей ендеки у Східній Галичині. Не дозволяють українському населенню, яке творить більшість, навіть на найпримітивніщу культурну і життєву роботу. Щож тут говорити про політичне самоозначення і політичні права! То не є припадок, що з тим національним гнетом лучиться — як доказує повищий список — і клясовий гнет. Бо вони взаїмно доповнюються. Боротьба П. П. С. за територіяльну автономію є заразом боротьбою за права пролетаріяту тої частини краю, і взагалі за визволення загальної державної політики з під панування насильств, шовінізму і клерикалізму, шукаючих свойого умотивовання у своїй „кресовій" політиці.

Присилайте жертви на будову памятника ІВАНА ФРАНКА до Краєвого Союза Кредитового Львів, Ринок 10., ч. вкл. кн. 40.000.

ИОГАН ГОТЛІБ ФІХТЕ. 9)

Промови до німецького народу.

Переклав **М. ЄВШАН.**

ДРУГА ПРОМОВА.

(Продовження).

Поминувши те, що при такім способі виховання назверх хтось став нешкідливим або й пожиточним горожанином, а внутрішно таки лишився злим чоловіком, бо на тому власне основуються зло, що ми любимо лише свій змисловий добробут, і лише страх або надія, чи то на дочасне чи на будуче життя, спокушує нас до нього: — поминувши те, ми вже перед тим бачили, що того засобу не можна вже уживати, бо страх і надія не служать вже більше нам, але проти нас і змислове самолюбство не може ніяким чином рахуватися нам на пожиток. Тому навіть само вже лихо в нас визиває волю образувати внутрішно та з ґрунту добрих людей бо лиш ними може триматися німецька нація, одначе завдяки злим неминучістю зливається з заграницею. Ми мусимо отже на місці того самолюбства, від котрого нам нічого доброго не можна ждати, поставити і угрунтувати иншу любов, яка змагає безпосередно до добра, як такого і ради самої себе, в умах всіх кого ми зараховуємо до нації.

Любов до добра як такого, а не ради його користи для нас, виявляється, як се ми вже бачили, в уподобанню його: в такім глибокім уподобанню, що воно нас неначе наганяє, творити його в нашому життю. Те глибоке замилування було би отже тою сильною і непохитною сущністю ученика, яку мало би витворити нове виховання; після чого те замилування стало би з конечности основою непохитно доброї волі ученика.

Замилування, яке нас спонукує впроваджувати до дійсного життя певний стан річей, який в дійсности не істнує, воно родиться в образу того стану, який заки оживе в дійсности, являється наперед перед нашим духом і звертає на себе увагу того уподобання, яке спонукує до виконання. Тим самим мусить те замилування у людини, яка має бути ним перенята, знайти змогу самочинно викликувати такі образи, незалежні від дійсности, не її відбитки, а радше її взірці. Я хочу тепер в першій мірі говорити про ту змогу і прошу серед того розгляду не забувати, що таким чином викликаний образ може подобатися лише як образ, як щось, в чому ми чуємо свою творчу силу, не беручи його тим самим за взірець дійсности, і не знаходячи в нім такого уподобання, яке нас спонукувало би до його реалізації; що те останнє є зовсім иншою і нашою властивою метою, про яку ми пізнійше не забудемо поговорити, а те друге підготовлює лише тимчасові умови для осягнення правдивої, „остаточної" мети виховання.

Та змога, самочинно викликувати образи, які є не лиш самою відбиткою дійсности, але й можуть стати її праобразом, була би першою річю, від якої мусіло би розпочатися образовання покоління при помочі нового виховання. Самочинно викликувати, сказав я, отже так, що би вихованець творив собі їх власною силою, а не, аби міг він лише пасивно приймати образ, переданий йому вихованням, достаточно його розуміти та повторювати його в тій самій формі, в якій його приймив, так неначе би те істнування образу було найважнійшою справою. Причина домагання власної самодіяльности в тім твердженню така, що лише під тою умовою може поданий образ збудити чинне замилування вихованка. Се власне зовсім що иншого, що лише терпіти і не мати проти того нічого, подібно, як пасивне приймання чогось може зродитися лише що найбільше з пасивного давання; а знов зовсім що инше в чімсь знайти таке замилування, що воно стає творчим та всю нашу силу спонукує до творчости. Про перше, що скрізь приходило і в дотеперішнім вихованню я не говорю, а про останнє. Те останнє замилування будиться одначе лише тим, що рівночасно пробуджується також самодіяльність вихованка, та стає йому ясною на данім предметі, і таким чином той предмет подобається не лиш сам собою, але також як предмет духового вислову сили, а ся будить безпосередно уподобання, з конечністю та без виїмку.

Та діяльність духового образовання, яку маємо розвинути у вихованка, безперечно діяльністю по правилам, які стають ясними для діяча, аж до зрозуміння їх одинокої можливости в безпосереднім досвіді на самому собі; отже та діяльність веде до зрозуміння загальних законів, які ділають без виїмку.

(Продовження буде.)

РІЖНІ ВІСТИ.

Іще про автономію.

З Варшави доносять, що на львівську конференцію організації П. П. С., яка має заняти становище в справі автономії Східної Галичини виїхали посли — Морачевскі, Дашиньскі, Ліберман і Земецкі.

Конкордат Польщі з Ватиканом.

Варшавські часописи пишуть, що польська конференція в справі конкордату з Ватиканом покінчила свої праці дня 23. ц. м. Зреферовання цих праць поручено проф. Абрагамови зі Львова, котрий предложить їх опісля польській раді міністрів в формі законодатного проєкту.

Страйк професорів московського університету.

„Берл. Тіденде" довідуються, що професори московського університету застрайкували, бо їм на протязі кількох місяців не виплачувано ніякої платні. Страйк професорів тішиться симпатією студентів.

Совєтські реформи.

З Москви доносять: Комісаріят справедливости предложив до апробати центральному виконавчому комітетови проєкт нового карного і торговельного кодексу. Задумано створення торговельних судів і спеціяльного торговельного трибуналу для розглядання торговельних справ особлившої ваги.

Справа сплачення довгів Єдиненим Державам.

Як подають з Вашінґтону, комісія американського сенату для справ за раничних довгів відбула дискусію в справі вірительности европейських держав в Америці. Переговори в справі сплати довгів розпічнуться найперше з Англією, після чого буде заключений договір, що буде зразком при переговорах з иншими державами.

ТЕЛЕҐРАМИ.

Новий український єпископ.

Відень. (Русспрес). Перебуваючий тепер в Зєдинених Державах Півн. Америки митрополит А. гр. Шептицький іменував єпископом о. д-ра Йосифа Жука, пароха церкви св. Варвари у Відни.

Летичівські повстанці.

Харків. (Русспрес.) „Известия" повідомляють, що в Летичівськім повіті (правобережна Україна) большевики розбили повстанчий відділ атамана Костенка. Сам атаман убитий.

Біржа в Київ.

Київ. (Русспрес). Губвиконком затвердив проєкт відкриття товарової біржі. Біржа буде під наглядом губковнарюза. Її членами можуть бути совітські установи і кооперативні організації. В склад управи біржі увійдуть три представники кооперації і пять представників совітських установ.

Голод на Україні.

Софія. (Русспрес). „Красный Николаев" пише: „Херсон представляє собою кладовище. Люде вмирають сотнями. На цвинтарях Херсона лежать купи непохованих трупів. Зродилася потреба організації громадської повинности по копанню спільних могил. На основі розпорядження центра Херсонська й Миколаївська ґубернії звільнені від натурального податку. Припинено посилку збігців з Поволжа в Миколаївську ґубернію. В Києві закінчено мобілізацію агрономів до посівної кампанії".

Предложення Л. Джорджа в справі відбудови Европи.

Льондон. (ПАТ.) Райтер. По донесенням „Дейли Кронікел" задумує Льойд Джордж предложити в Ґенуї заключеннє 10-літнього перемиря в цілій Европі. Тоді мусітиме зачатися економічна відбудова Европи. Всі союзні держави і давніще неприятельські держави мусітимуть зобовязатися шанувати взаїмно свої границі і здержуватися від усяких нападів. Вони мають посвятитися зівсім мирній праці усталенню фінансів, розвиткови торговлі і промислу і переведенню у себе відповідно до загального плану воєнних сухопутних сил.

Джордж за відложенням конференції до кінця марта.

Науен. (ПАТ.) „Таймс" пишучи про бажання Італії відложення ґенуенської конференції з причини кабінетної кризи в Італії, пишуть, що Льойд Джордж з ріжних причин бажає собі, щоби ґенуенську конференцію відложено до кінця марта.

Подорож Л. Джорджа.

Ліфилд. (ПАТ.) Радіо. Сьогодні пополудни виїхав Л. Джордж до Бульонь, щоби порозумітися з Поанкаре в справах ґенуенської конференції.

Париж. (ПАТ.) Поанкаре прибув до Бульонь о год. 11·40 перед пол. Його привитав префект Бульонь. Товпа уладила овацію в честь прибувшого. Поанкаре відказався дати журналістам якінебудь інформації.

Кале. (ПАТ.) Авас. Премієр Льойд Джордж прибув тут сьогодні о год. 12·10 в пол. Привитав його посадник міста, з котрим Льойд Джордж був на сніданні в залізничій реставрації.

Льондон. (ПАТ.) Льойдови Джорджови товаришать його два секретарі. Поворот премієра послідує ще сьогодні вечером, бо конференція потриває лише чотири години.

Тітоні президентом італійської делеґації на ґенуенську конференцію.

Рим. (ПАТ.) Як доносить Аґенція Стефані, Тітоні прийняв гідність президента італійської делеґації на ґенуенську делеґацію.

Становище Румунії в справі ґенуенської конференції.

Париж. (ПАТ.) Авас доносить з Букарешту, що румунське правительство стоїть на становищі, що ґенуенська конференція не може відбутися скорше як за два місяці.

Кабінетна криза в Італії.

Рим. (ПАТ.) Факта прийняв місію утворення нового кабінету.

Рим. (ПАТ.) В парляментарних кругах сподіються, що Факта матиме сьогодні вечером повідомити короля про утворення кабінету. Тітоні відказався прийняти теку заграничних справ, тому це міністерство обійме мабуть Шанцер. Крім Факти війдуть до кабінету ще два приклонники Джолітія, а саме Поано Ірасі і два приклонники Нітія.

МАЛИЙ ФЕЙЛЕТОН.

З дороги життя.

Несподівана стріча.

Ішов вулицею прилично одітий з грубою текою під пахою, з привички не вступаючись нікому з дороги. І як я завважав, мав все ще міну дипльомата.

— Цікавий чи пізнасть? — майнуло мені через голову.

І тут же почув я його достойний голос:

— А! поважання пану редакторови!

Стояв напроти мене і витягав, руку до сердечного привітання.

Ми поздоровилися.

Вигляд мого обличя мусів бути дещо збентежений, бо засипав мене зараз сміхом і радісними окликами.

Хотів видно дати мені час прийти до себе.

— Давно не бачилися. О, го го!... Я розвідувався про вас вже у всіх знайомих — навіть до редакцій заходив! Ну і врешті.

Тут почав мені торочити в ухо цілу копицю заслужених і незаслужених компліментів. Я довідався від нього, що маю у Львові величезні конексії, що мене знають, поважають і бояться, що я ґеніяльний письменник, поет, критик і сатирик, а мій maestro Тиберій супроти мене як марка до доляра.

Я дивувався і слухав. Який він неподібний до цього перед роками — думав я. Тямлю його, як був ще в Камянці начальником департаменту міністерства. Родом був десь з з Перемишлянщини в Галичині, за Збручем став ес-ером і діпняв не аби якого становища.

Жив тоді широко, мав жінку, автомобіль, 23 роки і вибирався все на французьку Рівієру для поратовання здоровля.

Грошей було в нього без ліку, ходив виключно з міністрами, читав також виключно „Боротьбу", а мені відклонювавсь на вулиці, прикладаючи протекційно два пальці до шапки.

Опісля прийшов розвал і я стратив його з очей.

Доходили мене лише слухи, що він працює! Був десь директором промислової спілки для торговлі з Бразилією і Патаґонією, хотів творити новий український уряд з осідком в Сараєві і писав довгу наукову розвідку про „Вплив червоного террору на видавництво шкільних книжок при львівській кураторії".

І аж тепер стрінув я його на вулиці.

Балакав вже що найменше пів години.

Нагло змінив голос, обличя його стало серіозним і він прошепотів:

— Пане товаришу, а тепер найважнійше. — Маю до Вас велику просьбу.

— Слухаю — відповідаю зацікавлений.

— Але дискреція, — хочу записатися на права.

— Ну і щож, вписуйтеся, чи то так трудно?

— Для мене трудно. — Ту його голос став ще більше тихим, неначе соромливим.

— Бо я, бачите — але дискреція — маю лише шість кляс, а хочу мати матуру. Без тогож на права ніяк, правда?

— Правда — кажу збентежений цею несподіваною сповідю. — Але при чому тут я?

— У вас є великі конексії, мені вчитися ніяково, ну і вже пізно. А ви мій такий старий сердечний приятель, поможете, таке прикре становище, ви розумієте?...

— О, так, вповні вас розумію, — відповів я голосом сильно зворушеної людини, — розумію вас.

І довго ще так промовляв мені до серця і до амбіції, мій сердечний приятель, бувший начальник департаменту міністерства освіти в Камянці, а я слухав і слухав...

Аркадій Півень.

Памятайте про пресовий фонд „Громадського Вістника"! — Жертви проситься слати до Краєвого Союза Кредитового у Львові (Ринок ч. 10.) на біжучий рахунок „Громадського Вістника".

НОВИНКИ.

— **Привіт проф. д-рови Щуратови від українського Вільного університету в Празі.** До Маґніфіценції Пана Ректора Д-ра Василя Щурата. Маґніфіценціє! Іменем Сенату Українського Вільного Університету маю честь переслати Вам, Маґніфіценціє, найсердечнійший привіт і поклін із заявою глубокого признання для Вашої повної посвяти наукової діяльности. Просимо приняти і передати ласкаво Вашим Товаришам наукової праці запевнення, що Український Вільний Університет в Празі спочуває з Вами цілою душею і доложить усіх зусиль, щоби співділати з Вами та зєдинити Вашу працю і наші стремління до усім нам спільно і дорогої наукової і національно-культурної високої мети. При тій нагоді прошу Вас, Маґніфіценціє, приняти вислов моєї глубокої до Вас пошани. Прага, дня 17. лютого 1922 р. ректор *Ол. Колесса.*

— **„Своя" школа.** З Козови пишуть, що тамошна учителька Рудніцка каже українським дітям співати „Boże, coś Polskę" і „Nie damy ziemi". Діти виписуються зі школи.

— **Учительські посади на Поліссю.** В сарненськім повіті є 20 вільних учительських посад. Вимоги: 2 роки учит. семинаря або 6 кляс ґімназійних. Подання зі свідоцтвом моральности або підписом двох ручителів урядників вносити до 1. марта ц. р. на адресу Шкільної Ради в Сарнах (Полісся). (ВП.).

— **З волинських гараздів.** В Грубешеві на Волині польська влада замкнула православну церкву, Це викликало велике обурення серед населення. — Дня 19. ц. м. в Ковлі відбувся зїзд членів „рад людових" в справі майбутніх виборів до сойму. Навіть тим членам (з рамени звісної „Стражи кресової") отворилися очі на волинські порядки і вони почали строго критикувати представників польської влади на Волині. Що до участи в виборах до сойму, то український елемент, що з ласки „Стражи" засідає в тих „радах", ставиться до того негативно. (ВП.).

— **На Підляшу.** Селянин із Забокотя, більського повіту, Василь Кондратюк вертав 26. січня з роботи. По дорові напав на нього лісничий Поляк та побив його тяжко. Розуміється, що лісничого не локарають, бо він Поляк. — Селяне Заболотя внесли ще перед трьома роками просьбу о відкриття української школи, зазначуючи, що у них є вже свої українські учителі. Аж цього року прийшли до села учителі, але польські і хотять заложити польську школу в чисто українськім селі. (ВП.)

— **Відгадали Гітію!** „Ілюстр. Курєр краковскі" подає дослівний зміст одної картки від українського старшини в Чехах до товариша в Галичині: „Галька віддається. Петро її бере. Андрій дає шлюб. Ми їдемо на весілля". „Курєр" перекладає це так: Галичина виходить замуж. Петрушевич з нею жениться. Шептицький дає шлюб, ми їдемо на весілля".

— **Поляки про Поляків.** В „Глосі роб.", що виходить в Америці, читаємо м. и.; „В „демократичній" Польщі панує така симпатія уряду до Українців, що Українці мусять удержувати свій тайний університет у Львові. Поліція викрила його і арештувала професорів. Коли Німці переслідували Поляків за рідну мову, то їх називали сатрапами, варварами і т. п. Якже назвати тепер „толеранційний" уряд польської буржуазії?"

— **Арештовано Чеха.** У Львові арештовано Михайла Ціха, чеської народности, студента університету. Причини невідомі.

— **Огонь в поліції.** На днях запалилися від відкиненого кимсь набою з порохом папері в реґістратурі дирекції львівської поліції.

ЕКОНОМІЧНИЙ ВІСТНИК.

В справі економічної відбудови Европи.

Американський сенатор Роберт Овен вибрався в інформаційну подорож по Европі, щоб наочно розслідити економічне положення поодиноких держав та умови їх майбутньої відбудови. Перед виїздом з Парижа до Відня стрінувся з визначнійшим французькими діячами і виявив уже свої пляни відбудови економічної господарки світа. На його думку Европа мусить погодитися з тим, що на будуче треба думати і ділати не націоналістично, але по европейськи. Виміна товарів вимагає одноцільної міри, инакше дезорганізація піде дальше і в цілій Европі вапанує такий хаос, який бачимо тепер в Росії, Польщі, Австрії і Німеччині. Теперішні валютові вагання в Европі унеможливлюють стабілізацію договорів Европі потрібний „Federal-Reserve System of Making", який мають американські Зєдинені Держави з постійною кредитовою системою, опертою на золоті, яка не допускає вагань вартости а рівночасно є досить елястичною, щоби заспокоїти всі потреби торговлі і промислу. Коли Европа стане думати по европейськи, тоді може прийти до одноцільности европейських валют або поставлення їх в постійне десяткове відношення до одиниці золота. Через систему, яку пропонує Овен, буде можлива стабілізація грошевих взаємин в цілій Европі та утворення конечної умови узгіднення економічної господарки Европи.

Спізнена ощадність.

Спеціяльна комісія польського міністерства скарбу і залізниць займається справою зменшення службовиків при залізницях. В результаті рішено усунути в поодиноких залізничих дирекціях около 40.000 урядників. Станеться це протягом трьох найблизших місяців. В самім міністерстві залізниць у Варшаві знесено один департамент і сім виділів.

В справі виарендування залізниць.

В звязку з проєктом виарендування приватним фірмам галицьких салін польський уряд носиться з наміром віддати в приватну експльоатацію залізниць, що приносять державному скарбови дефіцит. Міністрови фінансів предложено уже дуже догідні оферти.

Проти дорожнечі.

Варшавська рада міністрів затвердила проєкт боротьби з дорожнечею, що опирається на таких основах:

Не будуть признавані ніякі полекші в сплаті данини тим промисловцям і купцям, що мають більші запаси товарів, ані хліборобам, що мяють багато збіжа.

На протяг 6 тижнів буде зменшене цло від таких товарів, як риж, мука, каша, макарон, ярина, бараболі, молоко, кондензовані консерви, молочна мука, мясо варене, сушене або мариноване, коровяче та овече масло, смалець, солонина, маргарина, штучне масло, солені і вуджені риби та ще деякі споживні артикули.

На 6 тижнів буде знижене цло на всяку обуву (крім лякерованої), одіж (крім шовку), білля і т. п.

Буде заборонений вивіз яєць на кілька тижнів, ціни всіх товарів купці мусять оголошувати, буде знижена залізнича тарифа на перевіз споживчих артикулів тай вийдуть ще инші зарядження.

Експорт на Вел. Україну.

В Празі повстало нове „Славянське торговельне товариство" з капіталом міліон чеських корон, заложене чеськими купцями і промисловцями на Україні та в Росії. В Здолбунові, на польсько-українській границі, заложило це товариство свою філію для експорту чеських товарів на Україну. В Київі має повстати друга філія цього товариства, яку організує київський адвокат Вондрак.

Дві німецькі кораблі.

В англійськім парляменті заявив державний секретар Юнг, що Німеччина, повинуючися вимогам версальського трактату, відступила до дня 1. мая м. р. ріжних кораблів загальної місготи 2,187.217 тон. Більшу половину з того дістала Англія, а то 343 пароплави з півтораміліоновою тонажю. Вартість всіх тих кораблів оцінено на 660 міліонів німецьких марок в золоті.

— Напад на двір. Оноді напали бандити на двір в Неґославіцах, пов. Єнджеюф. Властитель двора, Вінніцкі, розпочав стрілянину з бандитами, протягом якої одного убив а чотирох ранив. Та сам він вкінци впав трупом під їх кулями. Бандити добили одного тяжко раненого товариша, взяли його папері, стягнули чоботи, а застріливши щх брата властителя, утікли. Чотирох ранених на другий день поліція зловила.

— Міхальскі — і консеквенції! Польські ґазети пишуть про міністра скарбу Міхальского таке: Міністер Міхальскі промовляв на Соймі проти уділювання платних відпусток державним урядникам, називаючи це неетичним, непатріотичним і т. п. Незабаром Надзірна Рада краєвого Банку дала таку платну тримісячну відпустку свойому директорови, а тим директором є... пан Міхальскі. Друге: Міхальскі промовляв за зредукованням державним та за оподаткованням приватних самоходів. А вже за кілька днів опісля сам Міхальскі купив сам одно авто для Міністерства Скарбу, хоч те Міністерство авта доси не мало...

— На улиці Вчора зломало двох робітників ногу а одна жінка руку, а то на улицях: Стрілецька площа, ул Кубалі і на Краківський площі. Причина — ожеледь, якої ніхто не пряче.

— Заводять пашпорти. На засіданню Сойму обговорюють м. і. справу введення примусу пашпортового в цілій Польщі, подібно, як це було перед війною в Росії. Польща була би одинокою державою на світі, що завела у себе пашпорти. Це свідчило би наглядно, як горожани Польщі а Польща горожанам... довіряє.

— Два трупи. Дня 14. ц. м. знайдено на дорозі коло Санока трупа селянина Галємди з Вислока, а коло Суровиці трупа циганки. Не знати, чи ті люде замерзли чи впали жертвою бандитизму.

— Естонці в лазні. До Варшави приїхала оноді естонська торговельна місія, а що для неї не приготовили Поляки завчасу приміщення, мусіли делєгати переночувати — в одній варшавській лазни („лазня Ржимска").

— З волинських гараздів. В селі Дуб, томашівського повіту, на Холмщині, католицький ксьондз оголосив, що буде всіх православних хрестити, вінчати і хоронити безплатно; задумав він це, щоби при тій нагоді перетягати душі на латинство. Але ніхто не лакомиться на цю даремщину і не хоче ломати своєї віри. Цікаво, що цей самий ксьондз зб рає зі своїх латинників по 50 тисяч марок за вінчання. (ВП.)

— „Тягнуть данину По селах Коломийщини їздить люстратор та приготовлює селян до плачення данини. Села знищені частими реквізиціями, за які їм ніхто ніщо не платив, не в силі платити дані, тим більше, що у 50% селян вже нема хліба. Деякі громади під пресією люстратора і війтів підписують декларацію, що за рік заплатять данину з процентом... — В селі Протеси, жидачівського повіту, наложено на селянина Буру, який так знищений війною, що свої діти вислав на службу, 112 тисяч марок. Селянин мусить продати ґрунт, щоби заплати данину. (за ВП.)

— Школа в Луковій пов Л ско. Від листопада 1921 р. в Луковій нема науки, бо селяни позбулися учительки Польки тим робом, що не дали їй дров і вона мусіла вибиратися зі села. Інспектор не хоче дати на її місце українського учителя, хоча в самій Луковій сидить двох учителів без посади. Село домагається учителя Українця, тим більше, що в селі є всього три польські родини.

— Іспити зрілости в перемиській ґімназії. Письменний іспит зрілости в перемиській ґімназії відбудеться в понеділок 27. лютого, а устний в понеділок 6. марта о 8. год. рано.

— 77 міліонів доляріз, одержав в спадщині один бідний, старий жид біля Ковна. Американський нотар написав до нього, що по таку суму мусить він сам приїхати до Америки. Та поїхати і везти таку квоту, не аби яка штука, а ще в Польщі. Жид-жебрак може закупити нині цілу Буковину.

— Катастрофа в копальни В двох копальнях на Горішнім Шлеску ґази прорвали мур і затроїли 25 робітників.

Комунікат.

Тов-а „Просвіта" до всіх Філій і читалень в краю.

I.

Головний Виділ Тов-а „Просвіта" у Львові взиває — згідно зі своєю ухвалою з дня 21. лютого с. р. — виділи всіх своїх філій, щоби прислали найдальше до кінця місяця марта с. р. звіти із діяльности філій за рік 1921 включно для долучення їх до звіту діяльности матірного Тов-а за 1921 рік, який тепер опрацьовується, виділи усіх читалень, щоби прислали до 15. марта с. р. свої звіти, навіть негативні, приналежним філіям в тій самій ціли.

Звіти мають бути вірні, точні, а короткі.

II.

На поклик Головного Виділу матірного Тов-а відновили свою діяльність 51 філій і понад 800 читалень Тов-а „Просвіта" і ведуть оживлену просвітну працю. Цего статутового, горожанського і народнього обовязку не сповнило ще 25 філій мимо численних зазивів, урґенсів, а навіть писем до приватних осіб.

Тому Головний Виділ взиває отсею дорогою в останнє усі Виділи філій і читалень, що не відновили ще своєї діяльности, приступити ще того місяця до обнови життя так філій як і читалень, бо в противнім случаю зневолений буде оголосити про це в поіменнім списку в українській пресі.

Головний Виділ висказує бажання, щоби до весни ц р. бодай усі філії скликали загальні збори, вибрали новий Виділ і приступили до праці кождий у своїм районі.

Львів, дня 23. лютого 1922 р.

За Головний Виділ Тов-а „Просвіта"

Д-р І. Брик м. голова. *С. Шах* секретар.

Рух в українських товариствах.

Просвіта в Заліщиках.

Дня 14. лютого ц. р. відбулися в Заліщиках збори філії „Просвіти". Вибрано новий Виділ, головою д-ра В. Бараника. Тогож дня відбувся концерт „Просвіти". Вступне слово про „Просвіту" і її значіння виголосив д-р О. Маковей. В дальшу програму входили декламації, співи хору учеників учит. семинарії і селянського хору Добровлян та гра селянської орхестри з Касперовець. Зібрано на „Просвіту" 69.000 Мп.

✝ Посмертні згадки.

Ярослав Лукич Корвацький, талєр гофський вязень, четар У. Г. А. помер дня 16 ц. м. в Корінові наслідком чахотки, якої набавився в страднім скитальстві У. Г. А. та в півторарічнім польськім полоні на Домбю. В. Й. П.!

ЖЕРТВИ.

Пресовий фонд.

На пресовий фонд української незалежної преси зложили в марках поль.: о. Василь Навровський зі Станиславова 1000 кличе: о. інсп. Омеляна Абрисовського Надвірна, інсп. Щасного Соколовського Ропчиці, о. проф. Раковського Станиславів; Николай Перець Оріховець 600; Андрій Терпиляк Залуква-Галич 10.000 кличе: Льва Гузара нотара з Галича, п-нів Шепаровичів з Колодіївки, Лятишевського Забереж; о. Кіжик Петро Лубянки великі 1000; Мих. Денис Львів 500; о. Лев Курманович Запитів 3000; Казимир Тріска учитель Новосілки 300; о. Петро Курчаба Чорний Острів 1000 кличе: о. Івана Курчабу Вирів, о. Андрухова Ляшки дилішні, о. Доноровича Бориничі. о. Довгого Ходорів, о. Прийму Дуліби; Тов. „Основа" Львів 3000 кличе: Кружок правників і Медичну Громаду у Львові; Іван Глинчак 1000 кличе: Миколу Кармазина слюсарського майстра вул. Сикстуська 36, Семена Козака слюсарського майстра вул. Бляхарська 14; Українська Бесіда у Львові 5000; Теофіль Новицький Львів 1000; д-р Рожанковський Маркил Калуш 3000 кличе: о. Антона Лучаківського Збова, о. І. Павлусевича Довга войнилівська о. Волод Дудикевича Станькова.

ОПОВІСТКИ.

Товариство Наукових виладів ім. Петра Могили Понеділок 27/II виклад проф. Д-ра С. Балея на тему: „Гармонія і дізгармонія" — докінчення. Второк 28/II виклад проф. Д-ра Ф. Колесси на тему: „Передхристіянські вірування Українців" — докінчення. Саля Української Бесіди Початок о год. 5. по полудни. Вступ безплатний.

Видає і за редакцію відповідає Олекса Кузьма. З друкарні Спілки „Діло".

KUL